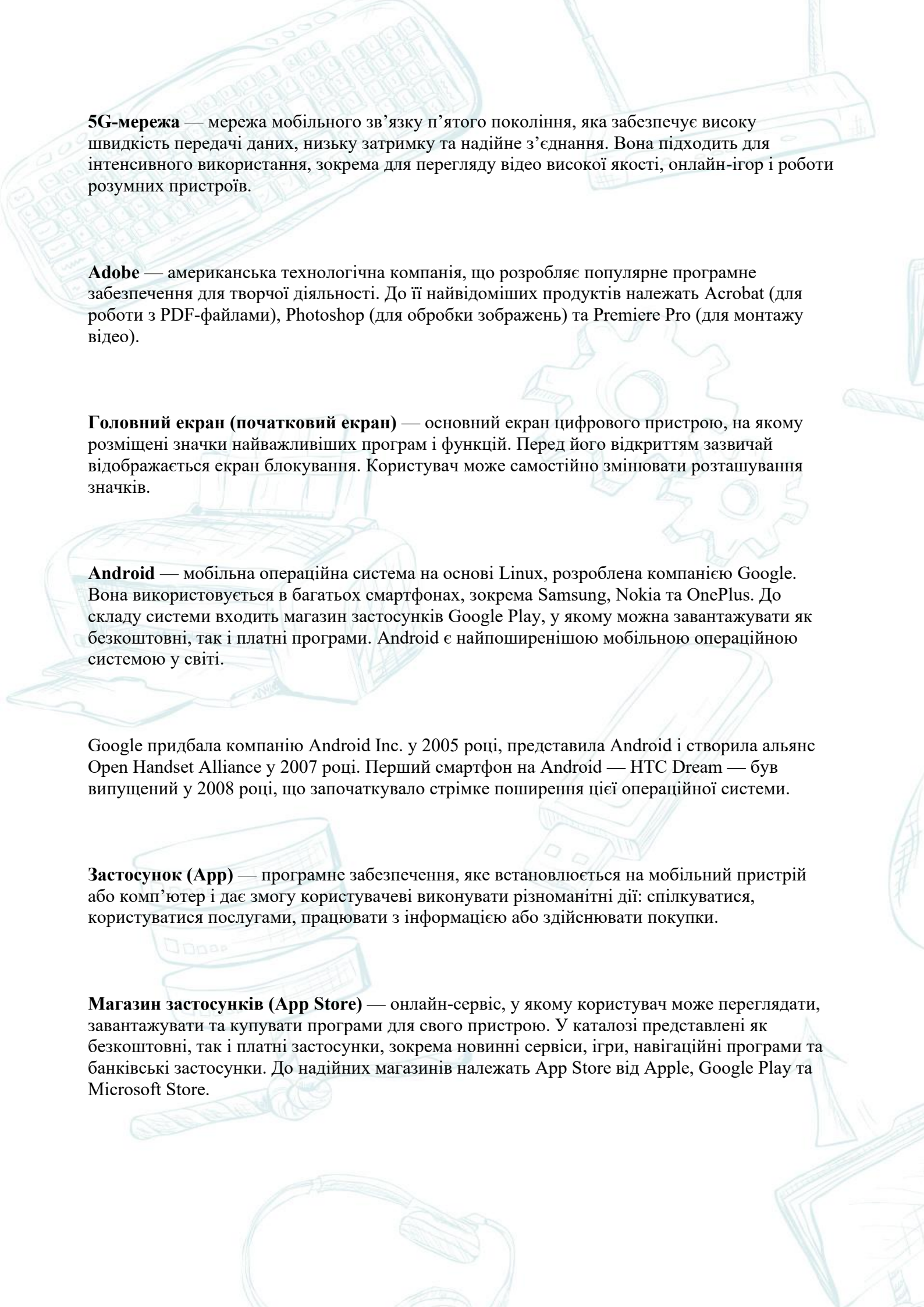

5G-мережа — мережа мобільного зв'язку п'ятого покоління, яка забезпечує високу швидкість передачі даних, низьку затримку та надійне з'єднання. Вона підходить для інтенсивного використання, зокрема для перегляду відео високої якості, онлайн-ігор і роботи розумних пристроїв.

Adobe — американська технологічна компанія, що розробляє популярне програмне забезпечення для творчої діяльності. До її найвідоміших продуктів належать Acrobat (для роботи з PDF-файлами), Photoshop (для обробки зображень) та Premiere Pro (для монтажу відео).

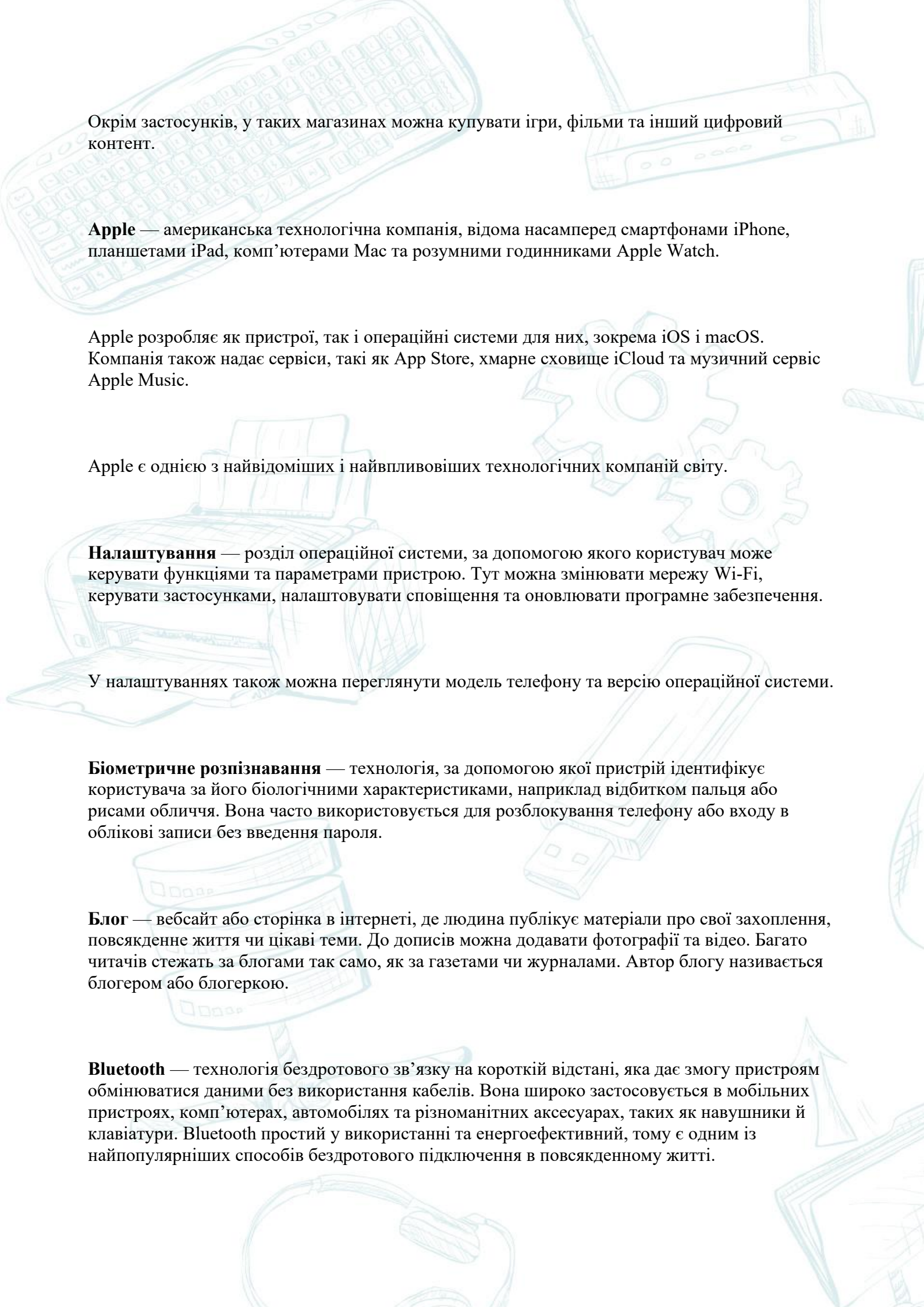
Головний екран (початковий екран) — основний екран цифрового пристрою, на якому розміщені значки найважливіших програм і функцій. Перед його відкриттям зазвичай відображається екран блокування. Користувач може самостійно змінювати розташування значків.

Android — мобільна операційна система на основі Linux, розроблена компанією Google. Вона використовується в багатьох смартфонах, зокрема Samsung, Nokia та OnePlus. До складу системи входить магазин застосунків Google Play, у якому можна завантажувати як безкоштовні, так і платні програми. Android є найпоширенішою мобільною операційною системою у світі.

Google придбала компанію Android Inc. у 2005 році, представила Android і створила альянс Open Handset Alliance у 2007 році. Перший смартфон на Android — HTC Dream — був випущений у 2008 році, що започаткувало стрімке поширення цієї операційної системи.

Застосунок (App) — програмне забезпечення, яке встановлюється на мобільний пристрій або комп'ютер і дає змогу користувачеві виконувати різноманітні дії: спілкуватися, користуватися послугами, працювати з інформацією або здійснювати покупки.

Магазин застосунків (App Store) — онлайн-сервіс, у якому користувач може переглядати, завантажувати та купувати програми для свого пристрою. У каталозі представлені як безкоштовні, так і платні застосунки, зокрема новинні сервіси, ігри, навігаційні програми та банківські застосунки. До надійних магазинів належать App Store від Apple, Google Play та Microsoft Store.

Окрім застосунків, у таких магазинах можна купувати ігри, фільми та інший цифровий контент.

Apple — американська технологічна компанія, відома насамперед смартфонами iPhone, планшетами iPad, комп'ютерами Mac та розумними годинниками Apple Watch.

Apple розробляє як пристрої, так і операційні системи для них, зокрема iOS і macOS. Компанія також надає сервіси, такі як App Store, хмарне сховище iCloud та музичний сервіс Apple Music.

Apple є однією з найвідоміших і найвпливовіших технологічних компаній світу.

Налаштування — розділ операційної системи, за допомогою якого користувач може керувати функціями та параметрами пристрою. Тут можна змінювати мережу Wi-Fi, керувати застосунками, налаштовувати сповіщення та оновлювати програмне забезпечення.

У налаштуваннях також можна переглянути модель телефону та версію операційної системи.

Біометричне розпізнавання — технологія, за допомогою якої пристрій ідентифікує користувача за його біологічними характеристиками, наприклад відбитком пальця або рисами обличчя. Вона часто використовується для розблокування телефону або входу в облікові записи без введення пароля.

Блог — вебсайт або сторінка в інтернеті, де людина публікує матеріали про свої захоплення, повсякденне життя чи цікаві теми. До дописів можна додавати фотографії та відео. Багато читачів стежать за блогами так само, як за газетами чи журналами. Автор блогу називається блогером або блогеркою.

Bluetooth — технологія бездротового зв'язку на короткій відстані, яка дає змогу пристроям обмінюватися даними без використання кабелів. Вона широко застосовується в мобільних пристроях, комп'ютерах, автомобілях та різноманітних аксесуарах, таких як навушники й клавіатури. Bluetooth простий у використанні та енергоефективний, тому є одним із найпопулярніших способів бездротового підключення в повсякденному житті.

Закладка — функція браузера, за допомогою якої можна зберегти адресу (URL) вебсторінки, щоб відкрити її пізніше. На комп'ютері та планшеті закладки часто відображаються на панелі закладок у верхній частині браузера; на мобільних пристроях їх можна знайти в меню або налаштуваннях браузера. Закладки можна впорядковувати за папками та давати їм зрозумілі назви, щоб потрібні сторінки було легко знаходити. Закладки зберігаються доти, доки користувач їх не видалить, на відміну від історії браузера, яка містить список відвіданих сторінок у хронологічному порядку.

Чат — сервіс для обміну повідомленнями в реальному часі, за допомогою якого користувачі можуть надсилати текстові, голосові та мультимедійні повідомлення, а також файли. Чати використовують у мобільних застосунках і на вебсайтах, наприклад у WhatsApp, Messenger та онлайн-чатах на вебсторінках. Порівняно з електронною поштою чат є швидшим і менш формальним способом спілкування. Повідомлення в чаті можуть зберігатися на серверах, а правила їхнього зберігання та захисту приватності залежать від постачальника послуги.

Chromecast — невеликий пристрій від Google, який підключається до телевізора через HDMI. Він бездротовим способом передає медіаконтент і дає змогу відображати на телевізорі вміст із телефону, планшета або комп'ютера. Деякі моделі Chromecast підтримують 4K і HDR, а також мають окремий пульт дистанційного керування та власний інтерфейс. Останніми роками Google також пропонує пристрої Google TV із власним інтерфейсом.

Буфер обміну — тимчасове сховище, яке надає операційна система для зберігання скопійованого або вирізаного вмісту перед його вставленням. У буфері обміну можуть зберігатися текст, зображення або файли. Для вставлення використовується команда «Вставити». Зазвичай новий скопійований вміст замінює попередній, але деякі системи мають історію буфера обміну або підтримують одночасне зберігання кількох елементів. Вміст буфера обміну може синхронізуватися між пристроями через відповідні сервіси, тому не варто копіювати в нього конфіденційну інформацію.

Cookie, файли cookie — невеликий текстовий файл, який вебсайт зберігає на пристрої користувача. У ньому можуть зберігатися, наприклад, вибрана мова, вміст кошика або дані для входу, щоб вебсайт міг працювати відповідно до налаштувань користувача. Cookie можуть бути сеансовими — вони видаляються після закриття браузера, або постійними — зберігаються протягом тривалішого часу. Файли cookie сторонніх компаній часто використовують для відстеження користувачів, реклами та забезпечення роботи деяких онлайн-сервісів. Керувати файлами cookie можна в налаштуваннях браузера.

Підписник — людина або обліковий запис, який стежить за іншим користувачем у соціальній мережі. Підписник бачить оновлення користувача, якого він читає, наприклад дописи та історії (сторіс), у своїй стрічці. Підписка може бути відкритою або потребувати підтвердження, якщо обліковий запис є приватним. Підписник не обов'язково особисто знайомий із людиною, на яку підписаний; це просто спосіб стежити за її контентом та оновленнями.

Шрифт — спосіб оформлення тексту, який визначає, як виглядають літери та цифри. Існують різні види шрифтів, наприклад із зарубками (serif), без зарубок (sans-serif), декоративні та шрифти, що імітують рукописний текст. Вибір шрифту впливає на читабельність і зовнішній вигляд тексту. Шрифт можна змінювати в текстових редакторах, на вебсайтах і в застосунках.

Також можна змінювати його розмір і товщину. Варто обирати шрифт відповідно до мети використання та зручності читання.

Переслати — означає переслати повідомлення або електронний лист іншій людині. Зазвичай під час пересилання новому отримувачу передається вміст оригінального повідомлення та його вкладення. Перед надсиленням часто можна додати власний коментар або видалити частину повідомлення. Перед пересиланням завжди перевіряйте отримувачів і вкладення, щоб випадково не передати конфіденційну інформацію.

GDPR (General Data Protection Regulation, Загальний регламент про захист даних) — загальний регламент Європейського Союзу про захист персональних даних. Він захищає персональні дані, надає людям певні права та встановлює обов'язки для компаній і організацій. GDPR регулює збирання, обробку та зберігання персональних даних на території ЄС.

Регламент надає людям, зокрема, право отримувати доступ до своїх даних, виправляти їх, переносити дані до іншого сервісу та вимагати їх видалення — так зване «**право бути забутим**». Організації, які відповідають за обробку персональних даних, мають дотримуватися вимог щодо законності та прозорості обробки, мінімізації даних і забезпечення їхньої безпеки. У певних випадках вони також повинні призначити відповідального за захист даних. Порухення GDPR може призвести до заходів нагляду та значних штрафів. Регламент також може застосовуватися до організацій за межами ЄС, якщо вони обробляють персональні дані людей у ЄС.

GIF-анімація (GIF, Graphics Interchange Format) — це формат файлів, який використовується для збереження та відтворення коротких анімованих зображень. На практиці GIF-файли складаються з послідовності кадрів, які автоматично повторюються по колу. Їх широко використовують у соціальних мережах і цифровому спілкуванні, щоб зробити повідомлення більш виразними та емоційними. GIF-файли мають невеликий розмір і легко поширюються, тому є популярним засобом швидкої візуальної комунікації.

Гуглити — шукати інформацію в інтернеті за допомогою пошукової системи, найчастіше Google. Це розмовне дієслово, яке стало звичним в українській мові для позначення пошуку інформації в мережі.

Google — американська технологічна компанія, що надає інтернет-сервіси та цифрові продукти. Найбільш відома своєю пошуковою системою Google, операційною системою Android, картографічним сервісом Google Maps і електронною поштою Gmail. Компанії також належить відеоплатформа YouTube та багато інших цифрових сервісів.

GPS (Global Positioning System) — глобальна супутникова система навігації, яку підтримують Космічні сили США (US Space Force). Основу системи становлять близько 30 діючих супутників, що обертаються навколо Землі на висоті приблизно 20 200 км і передають сигнали, за допомогою яких приймач визначає своє місцезнаходження. У повсякденній мові термін GPS часто використовують для позначення будь-якої супутникової навігації. Окремі GPS-приймачі можуть забезпечувати точніше визначення координат, ніж смартфони.

Шкідливе програмне забезпечення (малвар, malware) — комп'ютерна програма або фрагмент коду, спеціально створений для порушення роботи інформаційної системи, пошкодження даних або отримання несанкціонованого доступу до них. До основних видів шкідливого програмного забезпечення належать віруси, комп'ютерні черв'яки, трояни, програми-вимагачі (ransomware) та шпигунське програмне забезпечення (spyware). Вони можуть видаляти або шифрувати файли, викрадати інформацію, відкривати несанкціонований віддалений доступ або використовувати пристрій як частину ботмережі. Найчастіше поширюються через вкладення електронної пошти, шкідливі посилання, завантажені файли або вразливості програм.

Хакер — людина, яка отримує доступ до комп'ютерних мереж, інформаційних систем або даних, досліджує їх чи змінює. Хакерська діяльність може бути незаконною та шкідливою (наприклад, злам систем або DDoS-атаки), а може бути законною та корисною, якщо проводиться для тестування безпеки. «Білі» хакери (white hat) шукають вразливості та допомагають їх усунути, тоді як «чорні» хакери (black hat) використовують їх у власних інтересах.

Пошукова система — вебсервіс, який допомагає знаходити інформацію в інтернеті. Користувач вводить пошуковий запит, після чого система за допомогою індексації, програм-сканерів (crawler) та алгоритмів знаходить, впорядковує й показує найбільш релевантні вебсторінки, зображення та інший контент. На результати пошуку впливають ключові слова, зміст сторінки, її авторитетність, місцезнаходження користувача та персоналізація. Відомі пошукові системи: Google, Bing (Microsoft), Yahoo, Ask.com, китайська Baidu, російська Yandex і DuckDuckGo, яка робить акцент на захисті приватності.

Хештег (тег, мітка теми) — позначка в соціальних мережах, яка починається символом # і пишеться без пробілу перед словом або словосполученням, наприклад #цифровінавички. Публікації з однаковим хештегом групуються разом, що дозволяє легко знаходити матеріали на певну тему.

HDMI (High-Definition Multimedia Interface) — цифровий стандарт підключення, який дозволяє передавати відео та звук між пристроями одним кабелем. Через HDMI можна передавати відео високої чіткості та багатоканальний звук (наприклад, 4K, HDR, 5.1 або 7.1). Також підтримуються додаткові функції, такі як керування CEC, зворотний аудіоканал ARC/eARC та Ethernet у деяких версіях стандарту. HDMI-порти є в телевізорах, комп'ютерах, моніторах, ігрових консолях та AV-ресиверах. Існують різні типи роз'ємів: стандартний Type A, mini-HDMI (Type C) та micro-HDMI (Type D). Якість і довжина кабелю можуть впливати на стабільність передачі сигналу.

Hotspot (мобільна точка доступу) — функція смартфона або іншого мобільного пристрою, що дозволяє ділитися мобільним інтернетом (4G/5G) з іншими пристроями, зазвичай через Wi-Fi, а також через USB або Bluetooth. Після увімкнення точки доступу пристрій створює невелику бездротову мережу, до якої можуть підключатися ноутбук, планшет чи інший телефон для доступу до Інтернету.

HTTP (Hypertext Transfer Protocol) — протокол прикладного рівня, який використовується для передачі даних між веббраузером і сервером. Він працює за моделлю «клієнт — сервер»: браузер надсилає запит, а сервер повертає відповідь із потрібним ресурсом або повідомленням про помилку. HTTP є протоколом без збереження стану (stateless), тобто сервер не пам'ятає попередні запити користувача. Для захищеного з'єднання

використовується HTTPS, де передача даних шифрується за допомогою TLS. Існують різні версії протоколу: HTTP/1.1, HTTP/2 та HTTP/3.

ICE (In Case of Emergency) — позначення контактної особи для екстрених випадків. ICE-контакт — це людина, якій можна швидко зателефонувати у разі надзвичайної ситуації. Її номер рекомендується зберегти в телефонній книзі під назвою, наприклад: **ICE — чоловік/дружина, ICE — мама, ICE — опікун дитини.**

Скріншот (знімок екрана) — збереження зображення всього екрана або його частини у вигляді графічного файлу. Скріншот зберігається в пам'яті пристрою й може використовуватися для обміну інформацією, документування або подальшого перегляду. Сам по собі він не становить жодної небезпеки.

Обліковий запис (акаунт) — персональний запис, створений після реєстрації у вебсервісі. За допомогою імені користувача та пароля людина входить до свого акаунта, керує налаштуваннями, власними даними, контентом і правами доступу. Не слід плутати обліковий запис із банківським рахунком.

Ім'я користувача (логін, username) — унікальне ім'я або ідентифікатор, який використовується разом із паролем для входу до вебсервісу. Це може бути адреса електронної пошти або спеціально обране ім'я. З міркувань безпеки рекомендується використовувати різні імена користувача для різних сервісів.

Операційна система — основне програмне забезпечення пристрою, яке керує його апаратними ресурсами та забезпечує роботу програм. Вона відповідає за керування пам'яттю, файловою системою, драйверами пристроїв і користувацьким інтерфейсом. Без операційної системи програми не можуть працювати. Приклади: Windows, macOS, Linux, Android, iOS, Chrome OS.

Режим польоту — налаштування мобільного пристрою, яке вимикає всі бездротові з'єднання (мобільну мережу, Wi-Fi та Bluetooth). При цьому можна користуватися програмами, які не потребують доступу до Інтернету, наприклад переглядати фотографії або слухати завантажену музику.

Вхід до облікового запису (Login, Sign in) — процес автентифікації в онлайн-сервісі за допомогою імені користувача та пароля. Після входу сервіс розпізнає користувача та надає доступ до його особистих даних і функцій. Реєстрація — це окремий процес створення облікового запису. Після завершення роботи, особливо на спільних пристроях, рекомендується виходити зі свого акаунта.

Символ @ («собачка») — спеціальний знак, який використовується насамперед в адресах електронної пошти для відокремлення імені користувача від доменного імені, наприклад: **name@example.com.**

Мобільний пристрій — переносний електронний пристрій, такий як смартфон або планшет. До мобільних пристроїв також належать ноутбуки та смартгодинники. Вони призначені для використання під час пересування та підтримують бездротові технології зв'язку, такі як мобільна мережа, Wi-Fi і Bluetooth.

Мобільні дані — один зі способів користування інтернетом на телефоні або планшеті без мережі Wi-Fi. Коли мобільні дані ввімкнені, пристрій підключається до інтернету через мобільного оператора, а у верхній частині екрана відображається позначка, наприклад **3G**, **4G** або **5G**. У Фінляндії більшість мобільних тарифів передбачає необмежений мобільний інтернет, що відрізняється від багатьох інших країн, де за передачу даних потрібно платити окремо або доступний лише певний обсяг трафіку.

Мобільна оплата — оплата товарів і послуг за допомогою мобільного телефону.

Мобільна ідентифікація (Mobiilivarmenne) — електронний спосіб підтвердження особи, за допомогою якого особу користувача підтверджують у цифровому форматі. Вона працює як електронний підпис і за рівнем безпеки прирівнюється до банківських кодів доступу. Послугу пропонують оператори **Elisa**, **Telia** та **DNA** як додаткову опцію. Ідентифікатор, що міститься на SIM-картці телефону, активується на вебсайті вашого мобільного оператора. Послуга є платною, а розмір щомісячної абонентської плати залежить від оператора. Мобільна ідентифікація особливо підходить тим, хто не користується банківськими кодами.

Модем, USB-модем (донгл) — пристрій, який забезпечує доступ до інтернету вдома або в іншому приміщенні. У багатьох модемах також є вбудований маршрутизатор (роутер), що дозволяє розподіляти інтернет-з'єднання між кількома пристроями. Існують різні типи модемів: кабельні, DSL-, 4G- та 5G-модеми. Крім того, є компактні USB-модеми, які підключаються до USB-порту та забезпечують доступ до інтернету без стаціонарного встановлення.

Інтернет, мережа — всесвітня система взаємопов'язаних комп'ютерних мереж. Коли ви користуєтеся комп'ютером, телефоном або планшетом для роботи в мережі, ви підключаєтеся до інтернету.

Інтернет-браузер, веббраузер (browser) — програма, за допомогою якої на комп'ютері, телефоні чи планшеті відкривають вебсайти. Саме через браузер користувач отримує доступ до онлайн-сервісів і сторінок. У Фінляндії найпоширенішими браузерами є **Chrome** (розроблений Google), **Safari** (для пристроїв Apple), **Firefox** (браузер із відкритим кодом, створений спільнотою Mozilla) та **Edge** (браузер компанії Microsoft).

Інтернет-з'єднання, передача даних — коли на телефоні або планшеті активне з'єднання для передачі даних, пристрій може підключатися до інтернету. Це можливо або через мобільні дані, або через бездротову мережу, наприклад Wi-Fi. Обидва способи дають змогу користуватися інтернетом на мобільному пристрої.

NFC — технологія бездротового зв'язку малого радіуса дії, яка дозволяє пристроям обмінюватися інформацією, коли вони знаходяться дуже близько один до одного. Вона використовується, зокрема, у смартфонах і для безконтактної оплати банківськими картками. Абревіатура **NFC** походить від англійського **Near Field Communication** («зв'язок ближнього поля»).

Поле адреси — під час надсилання електронного листа адресу електронної пошти одержувача вводять у спеціально призначене поле. У більшості поштових сервісів є три поля для адрес:

- **То (Кому)** — основні одержувачі;
- **Сс (Копія)** — одержувачі, які отримують копію листа;
- **Всс (Прихована копія)** — одержувачі прихованої копії, яких не бачать інші адресати.

За допомогою цих полів можна керувати тим, кому буде видно лист і хто отримає його для ознайомлення.

Адресний рядок — елемент браузера, у якому відображається адреса вебсторінки. Він може знаходитися у верхній або нижній частині екрана. В адресному рядку також можна ввести адресу

сайту або пошуковий запит і відкрити його, натиснувши **Enter** на комп'ютері або кнопку зі стрілкою чи **Перейти** на мобільному пристрої. Якщо поруч із адресою відображається значок замка, це означає, що з'єднання між вашим пристроєм і сайтом зашифроване. Проте сам по собі значок замка не гарантує, що вебсайт є безпечним або надійним.

Брандмауер (Firewall) — програмне забезпечення або пристрій, який захищає комп'ютер чи інший розумний пристрій від несанкціонованого доступу через мережу. Він контролює мережевий трафік і блокує небажані або несанкціоновані з'єднання. Брандмауер також може працювати в локальній мережі пристрою, не дозволяючи стороннім отримати доступ до даних.

Банківські коди доступу, коди для інтернет-банкінгу — персональні коди, за допомогою яких входять до інтернет-банкінгу, мобільного банку та багатьох інших електронних сервісів. Вони належать до базових банківських послуг і видаються вашим банком. Банківські коди використовуються для надійної електронної ідентифікації, тобто мають таку саму юридичну силу, як електронний підпис, і достовірно підтверджують вашу особу.

PDF, PDF-файл — формат файлів, який можна впізнати за розширенням **.pdf**. Такі файли однаково відображаються на всіх пристроях і в різних операційних системах, а їхній вміст зазвичай не можна редагувати. Водночас текст із PDF-файлу часто можна скопіювати. Для відкриття PDF-файлів потрібна програма для перегляду, яка вже встановлена на більшості комп'ютерів і мобільних пристроїв. Назва **PDF** походить від англійського **Portable Document Format** («портативний формат документа»).

Прихована копія (BCC) — у електронній пошті поле **BCC** призначене для надсилення прихованої копії листа. Якщо додати одержувача до цього поля, інші адресати не бачитимуть його електронної адреси. Так само й одержувач прихованої копії не побачить, кому ще було надіслано лист через поле **BCC**.

Ярлик — значок, який знаходиться на головному екрані пристрою або на робочому столі комп'ютера та дозволяє швидко відкривати програми чи файли, якими ви часто користуєтесь. За потреби ярлики можна самостійно додавати або видаляти. Цей термін найчастіше використовують щодо комп'ютерів, тоді як на телефонах і планшетах зазвичай говорять про значки застосунків.

Комбінація клавіш, гаряча клавіша — клавіша або поєднання клавіш, що дозволяє виконувати дії на комп'ютері швидше, ніж через меню. Наприклад, на комп'ютері з операційною системою Windows можна скопіювати виділений текст або інший вміст, натиснувши **Ctrl + C**, а вставити його в інше місце — за допомогою **Ctrl + V**.

Хмарний сервіс, хмара (Cloud) — онлайн-сервіс, який зберігає файли користувача на серверах постачальника послуг. Завдяки цьому на власному пристрої не потрібно багато місця для зберігання даних. Відомими хмарними сервісами є **Dropbox**, **Google Drive**, **Microsoft OneDrive** та **Apple iCloud**. Зазвичай вони надають певний обсяг безкоштовного сховища, а за додаткове місце можна сплачувати щомісячну плату. У ширшому значенні «хмара» означає будь-які дані, що зберігаються на серверах постачальника послуг. Наприклад, електронна пошта **Gmail** і соціальна мережа **Instagram** також працюють як хмарні сервіси.

PIN-код — персональна цифрова комбінація, яка використовується як пароль для розблокування пристрою або підтвердження особи під час входу до сервісу. Зазвичай PIN-

код складається з 4–6 цифр. Аббревіатура **PIN** походить від англійського **Personal Identification Number** («персональний ідентифікаційний номер»).

Подкаст — цифрова серія програм, найчастіше у форматі аудіо, яку можна слухати на телефоні або комп'ютері. На подкасти можна підписатися й завантажувати їх на свій пристрій, щоб нові випуски автоматично ставали доступними для прослуховування. Існують подкасти на найрізноманітніші теми — від розмовних шоу до освітніх і пізнавальних програм.

Спливне вікно — невелике вікно, яке автоматично відкривається на вебсторінці. Воно може містити рекламу, додаткову інформацію або розширений перегляд сторінки. За бажанням спливні вікна можна заблокувати в налаштуваннях браузера, а для окремих сайтів — дозволити їхнє відображення.

Публікувати (постити) — розміщувати повідомлення, фотографію, відео чи інший вміст на вебсайті або в соціальній мережі. Після публікації цей вміст стає доступним для перегляду й поширення іншими користувачами.

Передплатений тариф (Prepaid) — тариф мобільного зв'язку або мобільного інтернету, який оплачується наперед. Його легко придбати без укладення договору; до комплексу входить SIM-картка з власним номером телефону. За потреби рахунок можна поповнювати, наприклад, через інтернет. Номер у передплатеному тарифі залишається активним лише за умови регулярного використання або поповнення рахунку — зазвичай не рідше ніж раз на 6–12 місяців. Якщо цього не робити, номер може бути переданий іншому користувачеві. Передплатений тариф також можна придбати без надання персональних даних, хоча поліція Фінляндії пропонувала запровадити їхню обов'язкову реєстрацію.

Оновлення, оновлювати — нова версія вебвмісту, програми або застосунку, у якій внесено покращення чи виправлено помилки. У цифровому середовищі програми та застосунки регулярно оновлюються як через розвиток технологій, так і для підвищення рівня безпеки. Ви можете самостійно налаштувати, як ваші пристрої встановлюватимуть оновлення, наприклад увімкнути автоматичне оновлення.

QR-код — двовимірний код, що складається з чорних і білих квадратів та містить закодовану інформацію. Його можна зчитати за допомогою камери смартфона, спеціального сканера або відповідного застосунку. Після сканування QR-код може відкрити вебсайт, електронний квиток або інший цифровий вміст. Скорочення **QR** походить від англійського **Quick Response Code** («код швидкого відгуку»).

Маршрутизатор, Wi-Fi-маршрутизатор, Wi-Fi-точка доступу — пристрій, який розподіляє одне інтернет-з'єднання між кількома пристроями. У домашніх умовах це зазвичай відбувається бездротовим способом — за допомогою радіохвиль. Маршрутизатор створює домашню мережу Wi-Fi, до якої можуть підключатися телефони, комп'ютери та інші пристрої.

Скидання налаштувань (Reset), скинути — повернення пристрою до початкового стану. За допомогою команди **Reset** пристрій можна відновити до заводських налаштувань. У такому разі всі особисті налаштування, а часто й збережені дані, буде видалено, і пристрій повернеться до стану, у якому він був на момент придбання.

Провідник файлів — інструмент комп'ютера, який дозволяє переглядати та впорядковувати вміст пристрою. Він працює як зміст усіх даних на комп'ютері: у ньому відображаються диски, папки та файли. На комп'ютерах із Windows **Провідник файлів** можна відкрити через кнопку **Windows** у

нижньому лівому куті екрана. На комп'ютерах **Mac** аналогічну функцію виконує **Finder**, який також дозволяє переглядати та керувати файлами й папками.

Роумінг — режим, коли мобільний телефон або інший мобільний пристрій використовує мережу іншого оператора, а не свого. Це зазвичай відбувається під час перебування за кордоном або поблизу державного кордону. У країнах Європейського Союзу дзвінки та SMS коштують стільки ж, скільки й у країні вашого оператора. Проте залежно від тарифу використання мобільного інтернету може стати платним після перевищення встановленого ліміту даних. За межами ЄС вартість дзвінків і мобільного інтернету для користувачів фінських мобільних операторів може бути значно вищою, тому рекомендується контролювати їх використання.

Історія браузера — під час користування інтернетом браузер зберігає інформацію про вашу активність. Наприклад, він запам'ятовує вебсторінки, які ви відвідували, і файли, які завантажували. Ця інформація називається історією перегляду. У налаштуваннях пристрою можна визначити, скільки такої інформації буде зберігатися. Якщо ви користуєтеся спільним або публічним комп'ютером, наприклад у бібліотеці, після завершення роботи важливо очистити історію браузера.

Як очистити історію браузера (у браузерах Windows, загальний спосіб):

1. Відкрийте браузер.
2. Натисніть значок меню у верхній частині вікна (три крапки або інший символ меню).
3. Виберіть **Історія**.
4. У наступному вікні знову відкрийте розділ **Історія**.
5. Виберіть **Очистити дані перегляду**.
6. Позначте пункт **Історія** (за бажанням можна вибрати й інші дані для видалення).
7. Натисніть **Видалити дані**.

Після цього історію перегляду буде видалено з пристрою.

Браузер, веббраузер — комп'ютерна програма, за допомогою якої можна відкривати вебсторінки та переглядати їхній вміст. Існує багато різних браузерів. У Фінляндії найпоширенішими є **Chrome** (браузер Google), **Safari** (браузер Apple), **Firefox** (браузер із відкритим вихідним кодом, створений у межах проєкту Mozilla) та **Edge** (браузер Microsoft). Усі браузери працюють за однаковим принципом: вони завантажують вебсторінку та відображають її користувачеві.

SIM-картка — невелика смарткартка, яку вставляють у телефон або планшет, щоб пристрій міг користуватися мобільним зв'язком і мобільним інтернетом. SIM-картка містить ідентифікаційні дані мобільного тарифу та забезпечує доступ до мережі. Скорочення **SIM** походить від англійського **Subscriber Identity Module** («модуль ідентифікації абонента»).

Смартфон — мобільний телефон, який дозволяє користуватися інтернетом і різноманітними застосунками. Він працює як невеликий комп'ютер: за його допомогою можна переглядати вебсторінки, користуватися онлайн-сервісами, завантажувати застосунки та виконувати багато повсякденних завдань.

SMS, текстові повідомлення — спосіб надсилання коротких повідомлень з одного номера телефону на інший. SMS набули широкого поширення у 1990-х роках і суттєво змінили спосіб використання мобільних телефонів. Текстові повідомлення працюють без підключення до інтернету, на відміну від **WhatsApp**, **Facebook Messenger** та інших сервісів миттєвих повідомлень. Хоча популярність SMS зменшилася через появу сучасних месенджерів, вони й досі працюють на всіх мобільних телефонах і зазвичай доступні у

стандартному застосунку «**Повідомлення**». Скорочення **SMS** походить від англійського **Short Message Service** («служба коротких повідомлень»).

Snapchat — соціальна мережа, створена американською компанією **Snap Inc.** Словом «снєп» часто називають як сам сервіс, так і повідомлення, надіслане через нього. Зазвичай снєпи — це фотографії або короткі відео, які одержувач може переглянути лише протягом короткого часу, після чого вони автоматично зникають.

Соціальні мережі (соцмережі, соціальні медіа) — онлайн-платформи, на яких користувачі можуть публікувати різноманітний вміст, підписуватися один на одного та спілкуватися між собою. Найвідомішими соціальними мережами є **Facebook**, **X (Twitter)**, **Instagram**, **Snapchat**, **YouTube** та **TikTok**. Вони дозволяють публікувати фотографії, відео, повідомлення та інший контент, а також брати участь в обговореннях.

Магазин застосунків — онлайн-сервіс, з якого можна завантажувати на свій пристрій безкоштовні та платні застосунки. Кожна платформа має власний офіційний магазин: **Google Play** — для пристроїв Android, **App Store** — для пристроїв Apple, **Microsoft Store** — для комп'ютерів із Windows. У магазинах застосунків можна шукати програми за ключовими словами або переглядати їх за категоріями.

Спам, небажана пошта — небажані повідомлення, які надходять одержувачеві, найчастіше електронною поштою. Зазвичай це масові розсилки рекламного або маркетингового характеру. Спам може почати надходити й через те, що ви залишили свою адресу електронної пошти, наприклад, під час участі в розіграшах або заповнення онлайн-форм, які передають адреси третім особам. Більшість поштових сервісів автоматично розпізнає та фільтрує спам. Крім того, користувач може позначати небажані листи як спам — тоді система навчатиметься автоматично переміщувати подібні повідомлення до папки «**Спам**».

Стримінг, потокова трансляція — термін, який має кілька значень, але в усіх випадках ідеться про передавання зображення, звуку або іншого вмісту через інтернет іншим користувачам чи на інший пристрій.

Відтворення вмісту на іншому екрані. Зображення або звук із мобільного пристрою можна передати на інший пристрій, наприклад телевізор. У такому разі телефон виконує роль пульта керування, а основну роботу здійснює окремий пристрій, наприклад **Chromecast** або **Apple TV**. Цей спосіб також називають **casting** («трансляція») або **дзеркальне відображення екрана**.

Пряма трансляція власного відео. Стримінг також означає, що користувач записує себе на відео та в режимі реального часу транслює його іншим користувачам інтернету. Такі трансляції проводять, наприклад, на платформах **Twitch** і **YouTube**.

Режим реального часу та взаємодія. Потокові трансляції зазвичай відбуваються наживо, що дозволяє глядачам залишати коментарі та безпосередньо взаємодіяти з автором трансляції.

Suomi.fi — державний вебпортал Фінляндії, на якому розміщено інформацію про державні та муніципальні послуги для громадян, зокрема про взаємодію з органами влади.

Через **Suomi.fi Identification** здійснюється електронний вхід до більшості державних онлайн-сервісів.

Suomi.fi Messages — це електронна поштова скринька громадянина для офіційного листування з державними установами.

За допомогою **Suomi.fi Authorisations** можна надати іншій особі право діяти від вашого імені або від імені зареєстрованої компанії.

Серфити в інтернеті — розмовний вислів, що означає користуватися інтернетом і переглядати вебсторінки. Коли ви серфите в інтернеті, ви відкриваєте сайти, шукаєте інформацію, читаете матеріали та переходите за посиланнями з однієї сторінки на іншу. Це неформальна назва того самого процесу, який називають переглядом вебсторінок.

Синхронізація — процес оновлення даних між різними пристроями або програмами таким чином, щоб однакова інформація була доступною всюди. Зазвичай синхронізація відбувається автоматично у фоновому режимі. Наприклад, якщо календар синхронізовано, усі записи автоматично з'являються на телефоні, комп'ютері та планшеті без потреби вносити зміни окремо на кожному пристрої.

Електронна пошта — сервіс для надсилання та отримання повідомлень за допомогою комп'ютера або телефону. Кожен користувач має власну електронну адресу, яка потрібна для багатьох повсякденних справ. Наприклад, на електронну пошту можна отримувати повідомлення від державних органів замість паперової кореспонденції. До електронного листа також можна прикріплювати різні файли, наприклад фотографії, бланки чи документи.

Планшет — мобільний пристрій, який більший за телефон, але менший за ноутбук. За допомогою планшета можна писати, читати, користуватися інтернетом і застосунками. Планшет працює на тій самій мобільній операційній системі, що й смартфон.

Пам'ять пристрою — показник того, скільки фотографій, застосунків та інших файлів можна зберігати на пристрої. На практиці це те саме, що обсяг пам'яті пристрою.

Загальнобудинкове інтернет-підключення — інтернет-підключення, яке проводять у весь багатоквартирний будинок і розподіляють між усіма квартирами. Мешканці отримують доступ до широкосмугового інтернету за спільною щомісячною платою, яка зазвичай входить до плати за утримання житла.

Комп'ютер — пристрій, за допомогою якого можна виконувати різні цифрові завдання: користуватися інтернетом, встановлювати програми та підключати додаткові пристрої. Комп'ютер також можна підключити до Wi-Fi-роутера або точки доступу.

Екран комп'ютера — пристрій, на якому відображається інформація з комп'ютера: програми, документи, вебсторінки та інший цифровий вміст.

Текстовий редактор — програма, за допомогою якої можна писати, редагувати й форматовувати текст, а також зберігати його. Поширені текстові редактори — Microsoft Word, LibreOffice Writer, Google Docs та Apple Pages.

Тролінг — провокування людей в інтернеті за допомогою повідомлень, які мають викликати емоції та реакції. Мета може полягати у впливі на думки інших людей і перебіг дискусії. Сьогодні тролінг також може означати цілеспрямоване формування громадської думки через соціальні мережі.

Спілкуватися в чаті — слово походить від англійського *chat*. Чат — це спілкування в інтернеті за допомогою текстових повідомлень або відеозв'язку.

Ютубер — автор контенту, який публікує відео на YouTube на власному каналі. Дієслово *tubettaa* означає створювати та публікувати такий відеоконтент.

Точка доступу / базова станція — частина мережі, яка забезпечує бездротовий зв'язок із телефоном за допомогою радіосигналу. Мобільні телефони постійно підключені до однієї з доступних базових станцій.

Автентифікація / підтвердження особи — процес, під час якого користувач підтверджує свою особу в інтернеті. Для надійної автентифікації використовують банківські коди, мобільний сертифікат або громадянський сертифікат. Простішим способом автентифікації є вхід за допомогою імені користувача та пароля.

Робочий стіл — головний екран комп'ютера, на якому розміщені важливі піктограми та інструменти для запуску програм.

USB-накопичувач, флешка — портативний носій інформації, який підключається до USB-порту комп'ютера. На нього можна копіювати файли та переносити їх назад на комп'ютер. Після підключення флешка відображається у файловому менеджері або Finder у вигляді піктограми.

Піктограма меню («гамбургер») — піктограма у вигляді трьох горизонтальних ліній або трьох крапок, яка зустрічається в багатьох веббраузерах і застосунках. Натискання на неї відкриває меню, де можна змінити налаштування або переглянути додатковий вміст сторінки.

Оптоволокно — кабель, який передає інформацію за допомогою світлових сигналів. Це один із найкращих способів швидкої та стабільної передачі даних із мінімальними перешкодами. Оптоволоконну мережу прокладають до будинку, а звідти — до кожної квартири.

Резервне копіювання — спосіб захистити важливі файли, створивши їхню копію в іншому місці, наприклад у хмарному сховищі або на зовнішньому жорсткому диску. Копія зберігається навіть у разі пошкодження або втрати оригінального файлу.

Онлайн-сервіс — сервіс, який працює в інтернеті, наприклад консультація, обмін миттєвими повідомленнями або онлайн-запис. Такий сервіс надає певна організація чи компанія для громадян або клієнтів.

Відеодзвінок — спосіб спілкування, під час якого люди можуть розмовляти та бачити одне одного за допомогою відео. У дзвінку можуть брати участь двоє людей або більша група. Відеодзвінки можна здійснювати, зокрема, через WhatsApp, Messenger, Google Meet та FaceTime.

Віртуальна валюта, криптовалюта — цифрові гроші, які використовують технологію блокчейн для підтвердження та захисту інформації. За допомогою криптовалюти можна передавати кошти безпосередньо від однієї людини до іншої без посередників. Існують тисячі криптовалют, найвідомішою з яких є Bitcoin.

Влог — відео, яке за форматом нагадує блог. Влоги, наприклад, публікують на YouTube. Влогери часто створюють відео у формі щоденника, у яких розповідають про своє життя, події або власні думки.

VR, віртуальна реальність — створене комп'ютером віртуальне середовище, у якому користувач може рухатися та оглядатися за допомогою VR-окулярів або шолома. Віртуальну реальність використовують, зокрема, в іграх, навчанні та для презентації нерухомості.

VPN — захищене мережеве з'єднання, яке шифрує дані, що передаються через інтернет. VPN дає змогу приховати IP-адресу та змінити місце розташування, яке бачать вебсайти. Також за його допомогою можна отримувати доступ до контенту, доступного лише в певних країнах. VPN працює після активації відповідного з'єднання в налаштуваннях.

Кеш, кеш-пам'ять — пам'ять, у якій пристрій тимчасово зберігає інформацію, щоб програми та вебсторінки працювали швидше. Наприклад, у телефоні в кеші можуть зберігатися дані вебсторінок. Очищення кешу може швидко звільнити місце в пам'яті пристрою.

Вебінар — захід, який проводиться в інтернеті, наприклад лекція, навчання або дискусія. Учасники приєднуються до нього за допомогою свого комп'ютера, планшета чи телефону, тому фізичне місце проведення не потрібне.

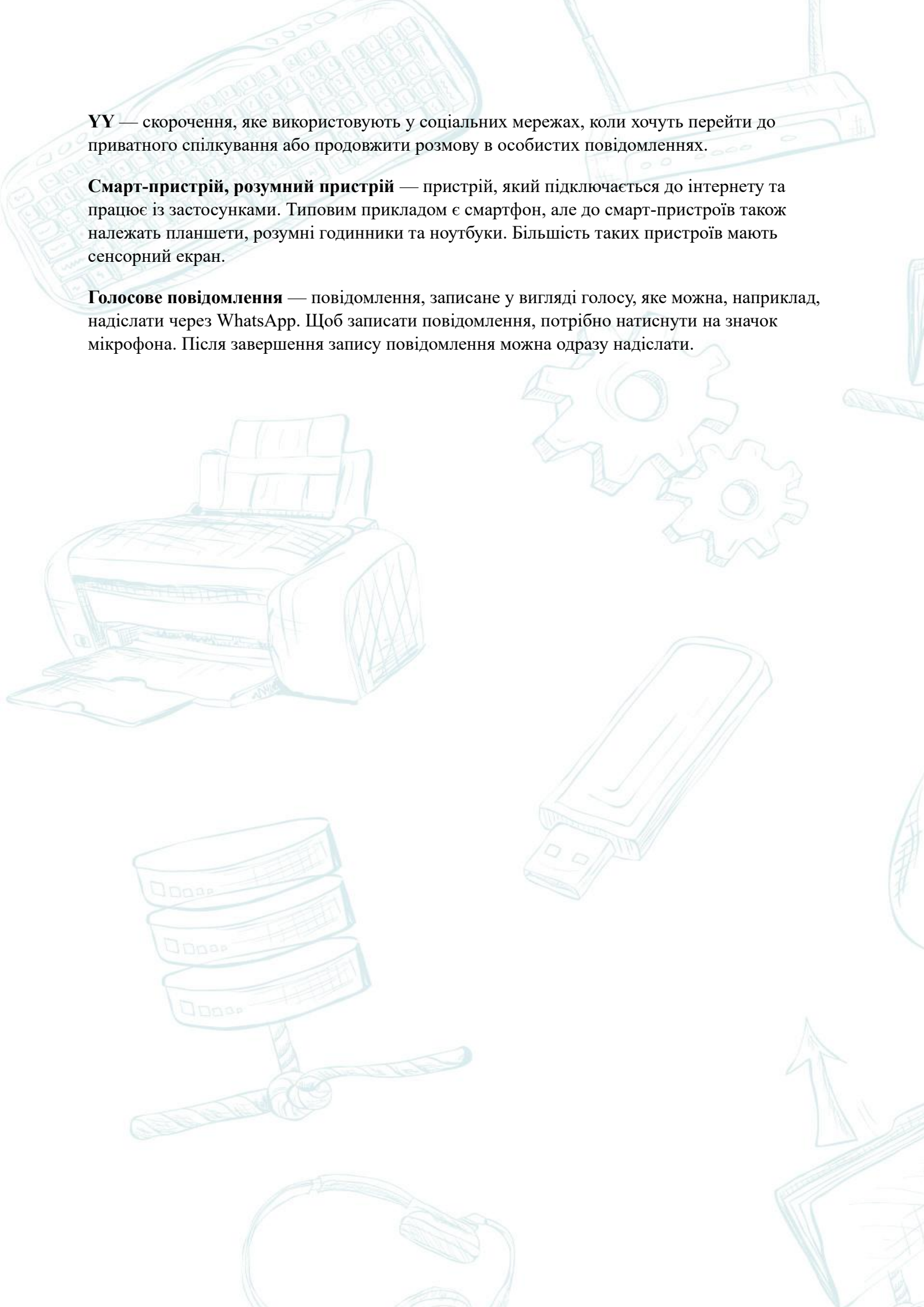
WhatsApp — сервіс обміну миттєвими повідомленнями, який належить компанії Meta. За його допомогою можна надсилати текстові повідомлення та медіафайли, а також здійснювати голосові й відеодзвінки. У WhatsApp можна спілкуватися як окремо з людиною, так і в групових чатах.

Wi-Fi, wifi, WLAN — бездротова мережа, за допомогою якої пристрої можуть підключатися до інтернету. Wi-Fi є торговою маркою, але в повсякденній мові цим словом зазвичай називають бездротову локальну мережу. Роутер або модем передає Wi-Fi-сигнал, до якого підключаються пристрої. Радіус дії Wi-Fi залежить від умов, але зазвичай становить кілька десятків метрів навколо роутера.

Wikipedia — вебсайт, який містить енциклопедичні статті на різні теми. Користувачі можуть створювати нові статті та редагувати наявні, дотримуючись правил і рекомендацій Вікіпедії.

ZIP, архівація, стискання файлів — спосіб об'єднати великі файли та зменшити їхній загальний розмір. Це полегшує їхнє надсилання та зберігання. Фотографії зазвичай стискаються незначною мірою. ZIP-файл можна відкрити та розпакувати на пристрої, після чого його вміст знову стане доступним як звичайні файли.

YouTube — вебсайт і відеосервіс, де люди можуть переглядати та публікувати відео. Це один із найпопулярніших відеосервісів у світі. На YouTube також доступний великий вибір музики.

УУ — скорочення, яке використовують у соціальних мережах, коли хочуть перейти до приватного спілкування або продовжити розмову в особистих повідомленнях.

Смарт-пристрій, розумний пристрій — пристрій, який підключається до інтернету та працює із застосунками. Типовим прикладом є смартфон, але до смарт-пристроїв також належать планшети, розумні годинники та ноутбуки. Більшість таких пристроїв мають сенсорний екран.

Голосове повідомлення — повідомлення, записане у вигляді голосу, яке можна, наприклад, надіслати через WhatsApp. Щоб записати повідомлення, потрібно натиснути на значок мікрофона. Після завершення запису повідомлення можна одразу надіслати.